

Шолох Олена Анатоліївна,

викладач кафедри соціальної роботи ЧНПУ імені
Т. Г. Шевченка

АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

В основі педагогічної аксіології лежить розуміння і ствердження *цінності людського життя, виховання і навчання, освіти в цілому і педагогічної діяльності*. Значимою цінністю є *ідея всебічно і гармонійно розвинутої особистості*, що пов'язана з ідеєю справедливого суспільства, яке здатне реально забезпечити кожній людині умови для максимальної реалізації закладених у ній можливостей. Ця ідея є основою ціннісно-світоглядної системи гуманістичного типу. Вона визначає ціннісні орієнтації культури і допомагає особистості орієнтуватись в історії, суспільстві, діяльності. Так, основою орієнтації особистості в *сучасному українському суспільстві* є комплекс вартостей: громадянських (верховенство закону; права людини; обов'язки, що випливають з прав і свобод інших людей; суверенітет особи та ін.), національних (державна незалежність, патріотизм, пошана до державних символів, Гімну, Конституції України, дбайливе ставлення до національних багатств, до рідної природи та ін.); загальнолюдських (доброта, милосердя, справедливість, свобода, чесність та ін.); у *побудові сім'ї* – комплекс вартостей сімейного життя (подружжя вірність, піклування про дітей, піклування про батьків і старших у сім'ї, пошана до пращурів, допомога слабшим членам сім'ї, гармонія батьківського і материнського впливу, культ праці, гостинність та ін.); у *побудові особистого життя* – комплекс вартостей особистого життя (орієнтація на пріоритет духовних вартостей, внутрішня свобода, здоровий глузд, поміркованість, урівноваженість, толерантність, працьовитість, підприємливість, цілеспрямованість, самостійність, відповідальність, культ доброго імені, щедрість, увага до власного здоров'я та інші).

Ціннісно-сміслові орієнтації кожної особистості є однією з найважливіших загальнонаукових проблем, їх значущість визначається тим, що вони виконують функції регуляторів поведінки та виявляються у всіх сферах діяльності, зокрема й професійній. Для кожної певної професійної групи характерний свій сенс діяльності, своя система цінностей. Успішність професійної діяльності майбутнього практичного психолога, розвиток його як професіонала багато в чому залежить від наявності або відсутності діяльнісно-сміислової єдності, яка полягає у відповідності професійних та особистісних

цінностей. Зазначена проблема є особливо актуальною у процесі дослідження питання підготовки майбутнього практичного психолога до професійної діяльності.

Відомо, що смисложиттєві орієнтації не залишаються незмінними протягом усього життя людини, вони змінюються в результаті її професійної діяльності. Особливості динаміки змін ціннісно-смыслових орієнтацій практичних психологів ще недостатньо вивчені.

Основне завдання нашого дослідження – теоретично обґрунтувати особливості ціннісних смисложиттєвих орієнтацій особистості, визначити сутність та місце аксіологічного підходу у процесі підготовки майбутнього психолога до професійної діяльності.

Особливий інтерес до фахового становлення психологів зумовлюється підвищенням соціальної значущості цієї професії, стрімким зростанням її популярності та розширенням сфер застосування. Це передусім визначає широке коло напрямів дослідження професійної підготовки психологів, у якому є суттєві наукові здобутки. Серед вітчизняних здобутків треба виокремити праці Г. Балла, О. Бондаренка, С. Васильківської, А. Вихруща, Т. Говоруна, П. Горностаєва, Т. Ільїної, В. Карікаша, С. Максименка, В. Панка, Н. Пов'якель, В. Семіченко, Н. Чепелевої, Т. Яценко та ін.

У процесі нашого дослідження ми переконалися, що актуальність дослідження пов'язана, по-перше, із нагальною необхідністю побудови теорії й практики професіоналізації майбутнього психолога в умовах ВНЗ, що стимулює появу теоретичних і прикладних досліджень, спрямованих на інтеграцію західних та вітчизняних здобутків у цій галузі та підтримку розвитку професіонала сучасними методиками й техніками на різних етапах становлення, зокрема, на етапі фахової підготовки у вищій школі. По-друге, – із завданням реформування професійної психологічної освіти в напрямку її гуманізації та особистісної зорієнтованості, що виявляється в наданні переваги особистісному розвитку перед вузькопрофесійним.

Справжній професіонал постійно вчиться, відчуває потребу постійно поповнювати свої знання, розвивати свої розумові здібності, вдосконалювати професійні навички. Щоб студент міг сам оцінити свою професійну підготовку, міг керувати своїм удосконаленням, не треба давати йому готових рецептів майбутньої професійної діяльності, а правильно орієнтувати його в самостійних пошуках цих рецептів. Достатня розвиненість, виразність і цілісне поєднання всіх компонентів аксіологічного підходу сприяють забезпеченню психологічної готовності студента до професійної діяльності.

1. Визначено, що готовність випускника ВНЗ до професійної діяльності складається з таких блоків, як професійна орієнтація (готовність до професійного навчання), безпосередній процес опанування знань і вмінь у руслі відповідної професії (професійна готовність), наявність адекватних змісту діяльності якостей особистості (особистісна готовність), що забезпечують професійну адаптацію після завершення навчання до професії.

2. Виокремлено та проаналізовано теоретичні основи формування ціннісно-сміслової готовності студентів до професійної діяльності у навчально-виховному процесі педагогічного вищого навчального закладу.

3. Усвідомлено зміст і структуру ціннісно-сміслової готовності майбутніх психологів до професійної діяльності.

4. Одним з найважливіших етапів становлення фахівця є етап професійного навчання у ВНЗ. Адже саме студентський вік є найбільш принагідним для виявлення й розвитку професійного потенціалу, становлення професійної самосвідомості. ВНЗ як соціальний інститут покликаний готувати своїх випускників до майбутнього соціально-професійного життя.

Таким чином, підготовка практичного психолога орієнтована переважно на оволодіння студентами певною системою теоретичних знань, засвоєння зовнішніх вимог, спеціальних умінь і технік. Аксіологічний підхід у підготовці майбутніх психологів недостатньо враховує специфіку професії психолога, її спрямованість на надання психологічної допомоги іншим в тому сенсі, що основним інструментом його діяльності, окрім тестів і спеціальних психологічних методик, має виступати його власна особистість зі сформованими життєвими і особистісними цінностями.

Список використаних джерел:

1. Айсина Г. Х. Роль профессиональной направленности в общей структуре вузовской подготовки студентов // *Психология студента как субъекта учебной деятельности*. – М.: Высш. шк. -1989. - С. 32-40.

2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія, теорія. – К.: Либідь, 1998. – 286 с.

3. Пелех Ю. В. Аксіопедагогіка: інтелектуальна відповідь на виклики суспільства / Ю. В. Пелех // *Педагогічна газета*. – 2009. – № 10 (183). – С. 6.

4. Пелех Ю. В. Ціннісні орієнтації сучасного студента / Ю. В. Пелех // *Освіта*. – 2009. – № 15–16, 8–15 листопада. – С. 5.

5. *Современный философский словарь / под ред. В. Е. Кемерова*. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект, 2004. - 864 с.

Дробіт Ірина Василівна,
магістрантка ДВНЗ «Університет менеджменту
освіти», м. Київ (Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Входження України до світової економічної спільноти, розвиток ринкових відносин призводять до кардинальних змін в усіх сферах життєдіяльності нашої країни. З'являються нові напрями діяльності, виникає потреба в підготовці управлінського персоналу, здатного ефективно працювати в нових особливих умовах розвитку нашої держави. Ключова роль у процесі оновлення управлінської діяльності належить професійному керівникові, його здатності до управління організацією.

Загальна готовність керівника загальноосвітнього навчального закладу до управління останнім є першочерговою для здійснення ефективного управління колективом школи. Освітнє сьогодення приділяє все більше уваги вивченню феномену впливу керівника-лідера як організатора-мотиватора позитивного впливу на колектив.

Проблеми сьогодення, пов'язані з питаннями лідерства, ефективного управління та раціонального використання влади вимагають глибокого вивчення феноменів лідерства та керівництва. Як відомо, ефективне управління сприяє стабільності та порядку, розв'язанню різноманітних проблем пов'язаних з життєдіяльністю, а такі поняття як лідерство і влада тісно пов'язані з процесом управління. XXI століття є «епохою змін», що вимагає від директорів шкіл генерування та реалізації нових ідей та освітніх ініціатив. Ідеал директора нового тисячоліття – це лідер перетворень, діяльність котрого спрямована на розвиток школи. Лідерство, ефективне управління та раціональне використання влади вимагають глибокого вивчення феноменів лідерства та керівництва. Як відомо ефективне управління сприяє стабільності та порядку, розв'язанню різноманітних проблем пов'язаних з життєдіяльністю, а такі поняття, як лідерство і влада тісно пов'язані з процесом управління. В умовах розбудови національної системи освіти України на сучасному етапі її реформування важливого значення набуває діяльність керівника загальноосвітнього навчального закладу як професіонала, спроможного створити творче освітнє середовище в закладі освіти та навколо нього. Саме керівник навчального закладу повинен бути менеджером освіти, спеціалістом з управління, який